

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frankova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Iskajo vsak četrti. Naročnina letna 60 Din. za izposojnino 80 Din. Član se plačuje letno s članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pol. št. 11.153. Telefon 3112

Učiteljski pevski zbor gre v Bolgarijo

Sofija! Sree bolgarske zemlje, Top iz črešnjevega debela in pa grob Ivana Vazova, to sta simboli bolgarske zemlje. Plovidiv! Zadnja in prva postaja vzhoda in zapada Stara Zagora! Kazanlik! Cvet rožnih polj. Sliven! V refleksih Sinatih kamenov in trti in pa — zgodovina. Burgas! Črnomorski fjord. In Jambol! Pisana vaza žive keramike.

»Hajdukova oporoka«, »Gora Belasica« in »Smrt cara Samuela«. In mnogo več ne vemo od zadnje bratomorne bitke pred dvema desetletjema. Zdaj pa gredo slovenski učitelji s pesmijo v bratsko bolgarsko zemljo.

Se ni preteklo leto, odkar se je dvignil izza mize Nj. Vel. bolgarski kralj Boris in izrekel v svoji zdravici našemu pokojnemu kralju nekako tele besede: »V popolnem skladu s čuvstvi bolgarskega naroda vas zagotavljam, da je ideja Jugoslavije in Bolgarije za okrepitev mednarodnega in balkanskega miru globoko odjeknila pri nas in upam, da bo zblizanje med našima državama uspelo in pospešilo njihov razvoj in mirni napredek. Prepričan sem, da bodo ti naši vzajemni napori omogočili srečno bodočnost dveh tako sorodnih narodov in zato dvigam čašo...« In pokojni naš veliki kralj, ki ga je teden dni po tem zgodovinskem trenutku zadela krogla v Marseju, je odgovoril na to zdravico: »Z vztrajnim delom po tej poti bosta Bolgarija in Jugoslavija okrepili mednarodni in balkanski mir, pojačali bosta idejo mednarodnega sodelovanja in omogočili svojima narodom miren napredek in razvoj ob popolnem spoštovanju in zaupanju drugih narodov. Zato dvigam čašo...«

Stirinajstega maja bodo odšli naši tovariši pevci na svojo koncertno turnejo v Bolgarijo. Vsi jugoslovanski učitelji lahko zremo na ta res veliki dogodek s ponosom in zaupanjem, da se bo s tem obiskom most med južnimi brati Bolgari in nami še bolj utrdil. V ta uspeh lahko upamo (toliko bolj gotovo, ker so uvidevne in premišljene roke naših državnikov odstranile vse ovire za nadaljnji vestranski razvoj in napredek obeh narodov. Verujemo lahko v to, da se bo na temelju vrojenih bratskih čuvstev, na tudi stvarnih interesov z obeh strani zgradila trajna kulturna, gospodarska in politična zveza med našo državo in Bolgarijo. Saj to ustreza sorodstvu vseh Jugoslovancev, ustreza danemu mednarodnemu položaju in bodočnosti Jugoslovanstva.

Ne bilo bi prav ob tej priliki poudarjati samo to, da je optovanje slovenskih učiteljev-pevcev v Bolgarijo samo koncertna turneja, nujno je tu naglasiti in povedati, da bo ta turneja že s samo izvršitvijo mnogo doprinesla k delu, ki sta ga v dosegu velikega cilja začela oba vladarja, k delu, ki ima vse pogoje, da se dovede do srečne dovršitve, tega, kar je naslonjeno na želje, težnje in potrebe narodne duše, ki je ena od Mure do Marice in kar sloni na realnih zahtevah političnega in gospodarskega položaja balkanskega polotoka, tistega dela zemlje, ki mu je dala velika vojna neizbrisni pečat kakorosti, dala pa mu je v roke tudi usodo evropskih narodov in držav. Res je, bili smo ločeni od Bolgarov, toda to ni bila krivda ljudstva, bila je to krivda onih, ki so hoteli sovraštvo med obema narodoma za dosego svojih namenov. Zato niso iskali v zgodovini onega, kar nas je družilo že od pamtveka, iskali so razprtij. Radi tega so vsa ta prizadevanja zgodovinskega pomena, trdni temelji pa se lahko postavijo samo z največjo obzirnostjo in uvidenostjo, za kar pa je treba globoko medsebojne ljubezni. Res je, da so kulturni delavci dolgo iskali stikov instinktivnim putem, da so hoteli dati v vezani ali prosti besedi izraza ljudskemu stremljenju tu in onkraj meja, toda k tej resnici pa je treba pribiti tudi to, da so bili prav bolgarski in jugoslovanski učitelji tisti, ki so prvi poiskali sorodnih vezi. K temu kulturnemu stremljenju se je pridružil močna roka, jasen pogled, določen cilj, neomahljiva vztrajnost in program pokojnega kralja, tako, da je danes vsako razočaranje in vsak povratek v prejšnje stanje nemogoče. Klic ljudske duše, časa in usode zahteva skupnost jugoslovanstva in tako se bo prav z medsebojnim poznavanjem najlažje dosegel cilj nacionalne vzajemnosti, ki bo obenem poglabljala tudi kulturne stike. In tako ni daleč čas, ko se bodo južni slovanski narodi spojili v eno veliko narodno telo, ki bo zadobilo sijaj in moč v skupnem čuvstvomiranju in hotenju. In ko bo jugoslovanstvo zgrajeno na temelju iskrenega bratstva, bo Balkan sila, ki bo lahko uravnovala kulturno, gospodarsko in politično tehtnico Evrope.

In še enkrat lahko poudarimo svojo vero, da bodo potovanje naših učiteljev v Bolgarijo spremljale enake težnje in želje ljudstva to in onstran z enakimi občutki, da bodo prav te težnje in želje izraz kulturnih tvorcev, bolgarskih in naših, da bo vse to prizadevanje pomenilo več, kar sploh more pomeniti v teh dneh, da se bo skupni jugoslovanski nacionalni interes na Balkanu izkristaliziral v sku-

pen ideal Jugoslavije in Bolgarije, ki naj do temeljev prevzame vsakega kulturnega in političnega delavca, da bo vsaj v 20. stoletju usoda Jugoslovancev in Balkana v lastnih rokah, in da bo moč proti kakršnimkoli vmešavanjem tujih vplivov dovolj močna za temeljito reakcijo.

Top iz črešnjevega debela in pa grob bolgarskega narodnega pesnika Ivana Vazova,

Za naše pravice

Sprejem organizacij aktivnih in upokojenih državnih in samoupravnih nameščencev od ministrskega predsednika g. Jevtića

Za popravo Uredbe o znižanju draginskih doklad državnim in samoupravnim uslužbencem

V nedeljo dne 28. aprila 1935. je sprejel g. ministrski predsednik Bogoljub Jevtić deputacijo zastopnikov 20 organizacij državnih, samoupravnih in občinskih uslužbencev v Ljubljani, aktivnih in upokojenih, ki jo je vodil predsednik Jugoslovenskega učiteljskega združenja tov. Ivan Dimnik. V imenu vseh organizacij in uslužbenstva, včlanjenega v njih, je predsednik Dimnik tožmčil g. predsedniku vlade želje državnega in samoupravnega urad-

prva in zadnja postaja vzhoda in zapada, cvet rožnih polj, refleksij Sinatih kamenov in trti in pa — zgodovina, črnomorski fjord, pisana vaza žive keramike! Sofija, Plovidiv, Stara Zagora, Kazanlik, Sliven, Burgas in Jambol!

Skozi vsa ta mesta bo šla pesem slovenskih učiteljev z besedo »Hajdukove oporoke«, »Gora Belasica« in »Smrtjo cara Samuela«, šla bo z vero in ljubeznijo, da vžge bratsko kri v mogočno simfonijo od Triglava do Črnega morja.

Srečno pot in obilo uspeha!

Vojko J-č.

Za pridobljene pravice občinskih uradnikov in uslužbencev ter njihovega položaja

Podpredsednik Saveza gradskih nameščenikov in opštinskih službenikov g. magistratni direktor Jančigaj se je na to v imenu samoupravnih in občinskih nameščencev pridružil izvajanjem predsednika JUU in je iznesel gosp. predsedniku kraljevske vlade akutne

ništva v pogledu znane Uredbe o dvojnem zaslužku, odnosno znižanju draginskih doklad, ki je mesto dvojnega zaslužkarja prizadeva v največji meri gospodarsko šibkejšje nameščence, njihove družine, posebno pa samce, ki podpirajo onemogle starše. V tem pogledu je izročil predsednik Dimnik gosp. predsedniku vlade posebno spomenico, ki so jo podpisale vse prizadete organizacije v imenu svojega članstva.

zadeve občinskih nameščencev, posebno v pogledu ohranitve pridobljenih pravic in izpremembe zakona o mestih ter izenačenja z zakonom o občinah v nekaterih točkah. Gospod direktor Jančigaj je izročil g. predsedniku vlade o tem posebno spomenico.

Za polovično vožnjo vsem upokojencem in samoupravnim nameščencem

Gospod inspektor Mlejnik je v imenu vseh upokojencev obrazložil g. predsedniku kraljevske vlade želje upokojencev v pogledu znižanja voznih ugodnosti za upokojence in izenačenja upokojencev in samoupravnih nameščencev v tem oziru z aktivnimi državnimi uradniki. Nadalje je omenil vprašanje izenačenja starih upokojencev in rednega izplače-

vanja mesečne pokojnine. Izročil je spomenico v tem pogledu. Posebno deputacijo je sprejel minister g. Vujić. Ta deputacija je g. ministru tožmčila želje prizadetih v pogledu voznih ugodnosti.

Gospod predsednik vlade je pazno sledil vsem izvajanjem in je obljubil svojo pomoč v svrhu ugodne rešitve iznešenih zadev.

Izvršni odbor pri g. ministru prosvete

Celoten izvršni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja na čelu s predsednikom Ivanom Dimnikom se je zglasil dne 18. aprila 1935. pri g. ministru prosvete Stevanu Čirčicu, ki je izvršni odbor tudi sprejel v daljši avdijenci. Predsednik je v imenu izvršnega odbora iznesel g. ministru aktualne zadeve zadnjega časa in mu tožmčil želje učiteljskega združenja. Gospod minister je pazno sledil izvajanju in obljubil, da bo zadeve pregledal in skušal ugoditi združenju v upravičenih primerih.

Predsednik je izročil g. ministru posebno spomenico izvršnega odbora, ki se nanaša na obravnavanje zadeve. Istočasno je obrazložil predsednik g. ministru tudi želje učiteljskega združenja v zvezi z odstranjevanjem o velikonočnih počitnicah iz službenega kraja, nakar je g. minister izjavil, da bo ukrenil vse potrebno, kolikor je v njegovi moči. Intervencija v pogledu velikonočnega odmora je bila s strani združenja izvršena tudi pri lokalnih merodajnih faktorjih.

Knjižnice v dravski banovini

Nobena banovina nima tako razvitih knjižnic kot naša. Naše ljudstvo zelo rado sega po čitvu. Knjiga je postala že našemu preprostem človeku nujna potreba.

Po zadnji statistiki imamo:

Javnih knjižnic za odrasle izven šole . . .	139
Javnih knjižnic za odrasle v šoli . . .	130
Društvenih knjižnic pri društvih . . .	432
Knjižnic za učitelje in prof. na šolah . . .	641
Knjižnic sreskih učiteljskih društev . . .	28
Knjižnic za otroke v osnovnih, meščanskih in srednjih šolah . . .	698
Skupaj . . .	2068

Pri tem številu niso vštete knjižnice, ki imajo samo šolske knjige, katere izposojujejo revnim učencem in dijakom. Teh knjižnic je 540.

Od vseh knjižnic je 192 potovalnih. Te so največini po Prekmurju. — Leta 1912. so štele vse naše društvene knjižnice 102.600 knjig. Zdaj imajo vse knjižnice — z všteto državno študijski knjižnico v Ljubljani — že 1.138.000 knjig.

Letni prirast knjig v naših knjižnicah znaša od 60 do 70.000. Za današnje kritične gospodarske razmere je to še razmeroma lepo število.

Na drugi strani pa prav kriza podpira razvoj knjižnic. Nudi nam najcenejši pouk in zabavo. Tisti, ki ne morejo v gledališče in v kino in nimajo denarja za gostilno in kavarno, si izposodijo v knjižnici knjigo. V začetku

morda zgolj iz dolgočasia, kasneje pa jim postane lepa knjiga nujna potreba. Tako vidimo, da se število bralcev in izposojenih knjig letno veča. Samo v lanskem letu so izposojile knjižnice 706.494 knjige. Tu pa niso vštete knjige, ki so jih bralci čitali v knjižnici sami. Saj je imela samo Državna študijska knjižnica v preteklem letu nad 800 izposojevalcev. Po večini so knjige v naših knjižnicah seveda slovenske. V poslednjem času vidimo že lep dotok srbohrvaških knjig. Nemške knjige so v večjih mestnih knjižnicah še vedno razmeroma številne. Kupujejo se pa tudi že francoske publikacije.

Kakor se opaža v naši banovini lep razvoj knjižnic, tako vidimo, kako te propadajo onstran naših mej, v Avstriji in v Italiji. Posebno v Primorju je v tem pogledu obupno: vse slovenske knjižnice, ki so ostale po vojni še cele, so bile po nastopu fašizma razdejane ali požgane.

Pri nas se opaža z ustanovitvijo naše narodne države v primeri s predvojno predvsem lep razvoj naših znanstvenih knjižnic. Te so se začele naglo razvijati posebno z otvoritvijo naše univerze. Z univerzo je prišla pa tudi nujna zahteva po univerzitetni knjižnici, ki bi morala dobiti tudi primerne prostore. Zdaj lahko rečemo, da je ta centralna biblioteka zagotovljena in nismo več daleč od njene realizacije.

So pa še druge težave. Nimamo še dovolj nega zakona o bibliotekah. Plače bibliotekarjev so neprimerne, pa tudi ni še dovolj sistemiziranih bibliotekarskih mest.

Pri manjših knjižnicah na deželi, lahko opazimo, da so ponekod vzkile brez prave potrebe in bolj iz političnih interesov. Tako imamo ponekod v čisto majhnih krajih kar po dve in celo po tri knjižnice. Tako nastaja tekmovalstvo med bibliotekami, ki večkrat degenerira v pravcati lov na čitatelje. Da privabijo čim več članov pa se poslužujejo nekateri knjižnice senzacionalne literature in ničvredne plaže. In dogaja se, da nam knjižnice včasih več škodujejo kot koristijo. Kot nam dobra knjiga koristi, tako nam prinaša slaba mnogo škode. Nujna potreba bi bila očistiti biblioteko vse ničvredne plaže. Delati pa moramo tudi na to, da se knjižnice ne deželizirajo in po možnosti združijo na šolah, kjer naj jih vodi najboljšje učiteljstvo. Knjižničar mora biti vzgojitelj. Poznat mora literarno in vzgojno vrednost knjige. Poznat mora tudi miselnost in značaj bralcev. Le tako boljši vrši svojo važno misijo. Takih knjižničarjev imamo še malo. Zato na bi bilo dobro, da bi se vršili posebni tečaji, kjer bi se vzgojili res dobri knjižničarji, ki bi se zavedali važnosti in odgovornosti svojega dela.

Učiteljski dom v Ljubljani

Dne 23. aprila 1935. je polagalo načelstvo Učiteljskega doma račun o svojem poslovanju v letu 1934. Občni zbor je otvoril načelnik tov. Stanko Vrhovec. Spomnil se je predvsem smrti Viteškega kralja Aleksandra I. Zediničja in odredil 1 minutni molk, nakar je izrazil vdanost Nj. Vel. kralju Petru II. Na kratko omeni nakup poslopja v Zibertovi ulici in trdno voljo načelstva, da izvede započeto delo kljub težavam do konca. Zahvali se arh. Schellu za pomoč in strokovne nasvete. Hkrati pozdravlja sklep radovljiškega učiteljskega društva, ki priporoča naj sleherni član JUU prispeva brezobrestno posojilo Učit. domu.

Poročilo tajnice.

Iz njega povzamemo, da je imelo načelstvo 13 sej. Na teh se je posvetovalo, kako bi dvignilo prispevke za dom. Predvsem pa je skušalo realizirati sklep lanskega občnega zbora z nakupom primerne poslopja za dom. To se je končno posrečilo. Dne 3. novembra 1934. sta tov. Kobal in Michler podpisala kupno pogodbo s Konsumnim društvom za Slovenijo, ki je prodalo svoje zgradbe v Zibertovi ulici 27. Kupna cena znaša 950.000 dinarjev. S tem je bila uresničena 40 letna želja učitelstva po lastnem domu.

Po sklenjeni kupni pogodbi je pristopilo načelstvo z vso energijo na delo za ureditev doma in otvoritev internata, kar se bo zgodilo že s prihodnjim šolskim letom. S posebno okrožnico je pozvala učitelje-starše, ki so lajo svoje otroke v Ljubljani, naj jih prijavijo, ako reflektirajo na sprejem v domu. Pozivu se je odzvalo nekaj staršev.

Gradivo za »Priročnik spominsko knjigo« je po veliki večini že zbrano.

Sklepi:

1. Predlog radovljiškega učiteljskega društva naj se razmnoži in pošlje vsem sreskim učit. društvom.

2. Knjiga naj se imenuje »Spominski dnevi«.

3. V »Učit. tovarišu« naj se pozove učiteljstvo, da pošlje gradivo za knjigo, ki naj vsebuje samo originalne še nepriobčene stvari. Za objavljene naj se navede vir.

Računski zaključek za leto 1934.

O njem je poročal blaginjak tov. Kobal. Razvidno je, da je imela zadruga ob koncu leta 190 zadrušnikov z 240 deleži po 100 Din. Zadruga ima danes svoj dom.

Celokupni promet je znašal 5.772.372,68 dinarjev.

Vseh dohodkov je bilo lani Din 56.661,66. Bilanca z dne 31. decembra 1934. kaže nastopno imetje:

1. Gotovina v blaginji . . .	Din 16'45
2. Gotovina v Ph . . .	4.233'79
3. Naložen denar . . .	299.971'29
4. Vrednostni papirji . . .	23.932'—
5. Blago v zalogi . . .	17.114'55
6. Inventar . . .	365'71
7. Nepremičnine . . .	950.000'—
8. Deleži drugje . . .	1.937'50
Skupno . . .	Din 1.297.571'29

Dom pa obremenjujejo:

1. Deleži članov . . .	Din 24.000'—
2. Rezervni zaklad . . .	771.686'22
3. Upniki . . .	467.997'71
4. Čisti prebitok . . .	33.887'36
Skupno . . .	Din 1.297.571'29

Poročilo nadzorstva

je prečitala tov. Polakova. Iz njega je razvidno, da so vse knjige v vzornem redu. Računski zaključek se popolnoma ujema s knjigami, prilagami in blaginjskim stanjem. Zato predlaga načelstvu absolutorij, kar je bilo soglasno sprejeto.